

Samorządy mają ograniczoną władzę nad dyrektorem szkoły

Szef placówki oświatowej **nie może być zmuszany** przez wójta do ośmiogodzinnego czasu pracy. Kierownik urzędu może jednak kontrolować sposoby realizowanych przez niego zadań i w razie nieprawidłowości ukarać

Magdalena Zwolińska
adwokat z kancelarii prawnej
Raczkowski i Wspólnicy

Status dyrektora szkoły samorządowej określony jest w ustawie z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późn. zm.). Zgodnie z art. 36 ust. 1 i 2 tej ustawy szkołą kieruje nauczyciel mianowany lub dyplomowany, któremu powierzono stanowisko dyrektora, albo osoba niebędąca nauczycielem powołana przez organ prowadzący, po zasięgnięciu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

Kłopotliwe pojęcie

Treść przepisu art. 36 ustawy oświatowej budzi liczne spory zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie. Przede wszystkim wątpliwe jest samo pojęcie powierzenia stanowiska. Dyskusyjny jest charakter tej czynności. W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (SN) przyjmuje się, że czynności polegające na powierzeniu stanowiska dyrektora są

czynnościami z zakresu prawa pracy.

SN w ostatnich latach wyraźnie podtrzymuje tę tezę i podkreśla, że w przypadku powierzenia stanowiska dyrektora osobie, która już jest zatrudniona w danej szkole, dochodzi do swoistej zmiany warunków pracy. Natomiast w przypadku osoby niezatrudnionej w danej szkole dochodzi do nawiązania stosunku pracy.

Analiza DGP

Takie orzecznictwo otwiera drogę do występowania przed sądem powszechnym (sądem pracy) w razie sporów związanych z powierzeniem stanowiska dyrektora szkoły lub innej placówki publicznej (postanowienie SN z 29 sierpnia 2001 r., III RN 123/01, OSNP 2002, nr 12, poz. 282; wyrok SN z 9 kwietnia 2009 r., I PK 212/08, OSNP 2010, nr 23 - 24, poz. 286, wyrok SN z 19 maja 2011 r., I PK 267/10, LEX 896463).

Wójt zwalnia szefa

Zgodnie z art. 30 ust. 2 pkt 5 ustawy o samorządzie gminnym zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych

jednostek organizacyjnych, w tym dyrektora szkoły, należy do wójta gminy. Natomiast zgodnie z art. 33 ust. 5 kierownik urzędu gminy (wójt, czasami burmistrz) wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do kierowników gminnych jednostek organizacyjnych, czyli także w stosunku do dyrektora szkoły.

Zarządzający, jako osoba zatrudniona w szkole, a więc w gminnej jednostce budżetowej, jest gminnym pracownikiem samorządowym (odmiennie WSA w Bydgoszczy w wyroku z 28 listopada 2007 r., II SA/Bd 643/07). Jest to jednak szczególny rodzaj podwładnego, do którego nie stosuje się ustawy o pracownikach samorządowych (w art. 3).

A to oznacza, że kierownik urzędu gminy może wykony-

Dyrektorem szkoły może zostać nauczyciel dyplomowany albo mianowany

wać w stosunku do dyrektora szkoły prowadzonej przez gminę uprawnienia wynikające ze zwierzchnictwa służbowego.

W jego zakresie mieści się np. uprawnienie do wymierzenia dyrektorowi szkoły prowadzonej przez gminę kary porządkowej określonej w art. 108 kodeksu pracy (wyrok SN z 7 kwietnia 1998 r., I PKN 70/98). Podobne stanowisko znaleźć można w orzecznictwie samorządowych kolegiów odwoławczych.

Inaczej NSA

Odmienne orzekł NSA w wyroku z 24 listopada 1999 r., II SA 1735/99. Sprawa dotyczyła dyrektora szkoły, który nie był cztery dni pracy i tego nie usprawiedliwił. W efekcie został odwołany przez gminę. NSA nakazał jednak przywrócić go na zajmowane stanowisko.

Trzeba jednak uznać, że co do zasady dyrektor szkoły jest samodzielnym organem zarządzającym samorządową jednostką organizacyjną, jednak w niektórych sytuacjach organ prowadzący wchodzi

w kompetencje pracodawcy wobec takiej osoby, np. przechowując jego akta personalne czy też udzielając jej urlopow.

Nie jest to jednak wykonywanie funkcji bezpośrednio przełożonego w tradycyjnym tego słowa rozumieniu. Nie zawsze oznacza też możliwość ingerowania w świadczoną przez dyrektora pracę zwłaszcza w zakresie czynności merytorycznych.

W efekcie nie może go zmusić do ośmiogodzinnej pracy dziennie. Z kolei rada gminy może nauczycielowi, któremu powierzono funkcję szefa szkoły, obniżyć pensum np. do trzech godzin tygodniowo, aby ten miał więcej czasu na zarządzanie szkołą.

Częściowe uregulowanie zakresu nadzoru znajduje się w ustawie o systemie oświaty, np. z art. 34b wynika, że organ prowadzący szkołę może ingerować w działalność szkoły wyłącznie w zakresie i na zasadach określonych w ustawie.

Dyrektor rozliczany

Jednocześnie przepis art. 34a stanowi, że organ prowadzą-

cy szkołę sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych.

Obejmuje to prawidłowość dysponowania przyznanymi szkole lub placówce środkami budżetowymi oraz pozyskanymi przez szkołę lub placówkę środkami pochodzącymi z innych źródeł, a także gospodarowania mieniem.

Również na gminie spoczywa obowiązek przestrzegania obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników i uczniów. Do tego trzeba dodać przestrzeganie przepisów dotyczących organizacji pracy szkoły i placówki.

W stosunku do dyrektora, który jest jednocześnie nauczycielem, stosować należy Kartę nauczyciela, a kodeks pracy tylko w zakresie w karcie nieuregulowanym.

Szef placówki oświatowej może być tylko rozliczany co do sposobu realizacji powierzonych mu zadań tylko w takim zakresie, na jaki pozwalają szczególne przepisy, tj. Karta nauczyciela i ustawa o systemie oświaty. not. AR